

Lahden kaupunki, Tarkastuslautakunta, 11.10.2022

§ 63

Lahden kaupungin vammaisneuvoston ja vanhusneuvoston toiminta

5951/00.04.00.00/2021

Asian valmistelija / lisätietojen antaja

Tarkastusjohtaja Reijo Ollikka, p. 050 559 4016

Päätös

Ehdotus hyväksyttiin.

Tarkastaja Maija Hyppölä oli esteellinen arviointikeskustelun osalta, eikä osallistunut keskusteluun.

Esittelijä

Tarkastusjohtaja Ollikka Reijo

Päätösehdotus

Lautakunta merkitsee saadut selvitykset tiedoksi.

Asian käsittely

Osallisuuskoordinaattori Sanna Virta esitteli vanhus- ja vammaisneuvoston toimintaa yleisesti sekä tarkemmin vammaisneuvostoa. Vanhusneuvoston puheenjohtaja Inga-Maija Hyppölä kertoi vanhusneuvoston toiminnasta. Lisäksi paikalla oli vammaisneuvoston puheenjohtaja Saija Granlund vastaamassa kysymyksiin. Esityksissä ja keskustelussa tuli esiin mm. seuraavaa:

Kuntalain §27 ja §28 pykälän mukaan vanhus- ja vammaisneuvostolle on annettava mahdollisuus vaikuttaa kunnan eri toimialojen toiminnan suunnitteluun, valmisteluun ja seurantaan ikäihmisille ja vammaisille merkityksellisissä asioissa: hyvinvointi ja terveys, osallisuus, elin-ympäristö

ja asuminen, liikkuminen, päivittäisistä toiminnoista suoriutuminen ja tarvittavat palvelut.

- vammais- ja vanhusneuvostoilla on yhteinen budjetti, 60 500 vuonna 2022
- puheenjohtajille ei makseta vuosipalkkioita
- neuvostojen käytössä olevat resurssit ovat pienet
- neuvostot tekevät tiivistä yhteistyötä hyvinvointialueiden vammais- ja vanhustoimielimien kanssa – tarkoitus on kehittää hyvää yhteistyötä uusien hyvinvointialueiden neuvostojen kanssa

Vammaisneuvosto

- vammaisneuvoston esityksiä, lausuntoja ja kannanottoja vuonna 2022:
 - o lausunto joukkoliikennelautakunnalle palveluliikenteen seudullisen kehittämisen ja kuljetuksen yhteensovittamisesta
 - o lausunto perusopetukselle tasa-arvo ja yhdenvertaisuussuunnitelmasta
 - o neuvostojen puhe- ja läsnäolo-oikeus Lahden kaupungin päätöksentekokeleimissä (yhteinen vanhus- ja vammaisneuvosto)
 - o Lahden vanhus- ja vammaisneuvoston sekä nuorisovaltuuston kannanotto: Kevyen liikenteen väylien talvikunnossapito
 - o esitys linja-autonkuljettajien kokemuskoulutuksesta joukkoliikennelautakunnalle
 - o esitys erityisliikuntakortista hyvinvoinnin ja vapaa-ajan lautakunnalle.
- Vammaisneuvoston rakennustyöryhmä koostuu seitsemästä neuvoston jäsenestä. Se antaa lausuntoja ympäristöstä, kaavoituksesta ja kaupungin alueelle rakennettavista julkisista uudisrakennuksista, saneerauskohteista sekä muiden julkisten tilojen esteettömyydestä. Vuonna 2022 rakennustyöryhmä on lausunut mm. kaupungintalon pihalueen ja katualueen esteettömyydestä ja virastotalon saneeraussuunnitelmasta.
- Neuvosto jakaa vuosittain vuoden vammaistekotunnustuksen. Viimeksi jaettu vuonna 2020 Kahvila Mea Mannalle ja Autotalo Laakkoselle, vuonna 2021 ei tunnustusta jaettu. Vuoden 2022 tunnustuksen saajaa ei ole vielä julkistettu.
- Lahden kaupungin vammaispoliittinen ohjelma 2021–2025 esittelee Lahden vammaispolitiikan tavoitteet ja toimenpiteet. Ohjelman avulla eri osapuolet sitoutuvat vammaisten henkilöiden aseman edistämiseen. Vammaispoliittisen ohjelman periaatteita ovat vammaisten henkilöiden

- oikeus yhdenvertaisuuteen, osallisuuteen, syrjimättömyyteen, tarpeellisiin palveluihin ja tukitoimiin Vammaisneuvosto seuraa ohjelman toimenpiteiden edistymistä, esim. nuorisopalvelujen kanssa yhteistyöpalaverit liittyen lasten ja nuorten harrastustoimintaan ja muihin ohjelman tavoitteisiin. Vammaispoliittinen ohjelma viedään kaupungin verkkosivuille saavutettavasti syksyn 2022 aikana.
- Vammaisneuvosto tekee yhteistyötä ja vaikuttaa sekä paikallisesti että valtakunnallisesti. Vammaisneuvostolla ollut 7 /10 kokousta vuonna 2022. Mukana on ollut useita eri asiantuntijoita, mm. Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymästä ja Aluetaksista. Neuvoston jäsenistä valtaosa edustaa paikallisia vammaisjärjestöjä. Neuvoston jäsenet vaikuttavat monissa toimielimissä ja ryhmissä, esim. Lahden liikenneturvatyöryhmässä. Vammaisneuvostolla on edustaja hyvinvointialueen vammaisneuvostossa. Neuvosto on tehnyt esityksen Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymän ja vammaisneuvoston yhteistyön toimintamallista.
 - Osallistuminen valtakunnalliseen vanhus- ja vammaisneuvostopäivään Helsingissä 2.11.

Vanhusneuvosto

- Vanhusneuvoston esityksiä, lausuntoja ja kannanottoja vuonna 2022:
 - o Lahden strategia 2030. Vanhusneuvoston lausunnolla oli osaltaan vaikutusta siihen, että strategiaan tuli lisäys: *Huolehdimme siitä, että Lahti on hyvän ikääntymisen kaupunki.*
 - o Seudullisen palveluliikenteen tuominen käytäntöön
 - o Neuvostojen puhe- ja läsnäolo-oikeus Lahden kaupungin päätöksentekokoelimityksessä (yhteinen vanhus- ja vammaisneuvosto)
 - o Lahden vanhus- ja vammaisneuvoston sekä nuorisovaltuuston kannanotto: Kevyen liikenteen väylien talvikunnossapito
 - o Kysely vanhusneuvostoille iäkkäiden toimintakyvyn edistämisestä. STM.
 - o Voi hyvin Hämeessä -kysely. Hämeen eläkeläisjärjestöjen neuvottelukunta.
- Vanhusneuvosto tehostaa ikäihmisten asioiden viestintää ja tiedonkulkua mediayhteistyöllä sekä kertomalla toiminnastaan erilaisissa tilaisuuksissa
- Neuvosto vahvistaa yhteistyötä eri tahojen kanssa paikallisesti, seudullisesti ja valtakunnallisesti toimimalla yhteistyössä yhdistysten ja järjestöjen kanssa, tutustumalla ikäihmisten toimintoihin eri

- kaupungeissa ja osallistuminen valtakunnalliseen vanhusneuvoston tapahtumaan
- Neuvosto järjestää tapahtumia, kuten avoin vanhusneuvoston kokous kerran vuodessa ja vanhustenviikon tapahtumat sekä juhla Sibeliustalossa 6.10
 - Neuvosto tervehtii kaikkia 100-vuotiaita lahtelaisia postikortilla
 - Neuvosto seuraa, miten ikääntyneen väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toimenpidesuunnitelman mukaiset toimenpiteet toteutuvat
 - Lahti on hyväksytty WHO: n ikäystävällinen kuntaverkoston kesällä 2022
 - Neuvostolla on ollut tähän mennessä yhdeksän kokousta vuonna 2022. Kokouksissa on ollut mukana paikallisia toimijoita ja viranhaltijoita keskustelemassa neuvostoa koskevista ajankohtaisista asioista
 - Vuonna 2022 neuvosto valitsi vuoden vanhusteoksi Lahden lähimmäispalvelut

Perusteluosa

Vammaisneuvosto

Kuntalain 28 §:n mukaan vammaisten henkilöiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien varmistamiseksi kunnanhallituksen on asetettava vammaisneuvosto. Vammaisneuvosto voi olla useamman kunnan yhteinen. Vammaisilla henkilöillä sekä heidän omaisillaan ja järjestöillään tulee olla vammaisneuvostossa riittävä edustus. Kunnanhallituksen on huolehdittava vammaisneuvoston toimintaedellytyksistä.

Vammaisneuvostolle on annettava mahdollisuus vaikuttaa kunnan eri toimialojen toiminnan suunnitteluun, valmisteluun ja seurantaan asioissa, joilla on merkitystä vammaisten henkilöiden hyvinvoinnin, terveyden, osallisuuden, elinympäristön, asumisen, liikkumisen tai päivittäisistä toiminnoista suoriutumisen taikka heidän tarvitsemiensa palvelujen kannalta.

Lahdessa vammaisneuvosto on kaupungin viranomaisten ja sen alueella toimivien vammaisten henkilöiden, heidän omaistensa sekä vammaisjärjestöjen yhteistoimintaelin, joka valitaan aina valtuustokaudeksi.

Vammaisneuvosto pitää aktiivisesti yhteyttä Lahden päättäjiin ja toimii yhteistyössä Päijät-Hämeen kuntien vammaisneuvostojen kanssa. Yhteistyö eri toimijoiden kanssa takaa sen, että vammaisten henkilöiden tarpeet ja näkökannat tulevat huomioiduiksi päätöksenteossa ja päätösten toteuttamisessa. Hyvänä esimerkkinä on julkisten tilojen ja rakennusten sekä asuntojen suunnittelu ja miljöörakentaminen vammaisille henkilöille sopiviksi.

Kaupungin hallintosäännön mukaan kaupunginhallitus asettaa toimikaudekseen vammaisneuvoston, jossa on 11 jäsentä ja heille henkilökohtaiset varajäsenet. Jäsenistä vähintään kuuden tulee edustaa vammaisia, heidän omaisiaan tai vammaisjärjestöjä. Lisäksi yhden jäsenen tulee olla perehtynyt rakennusten suunnitteluun. Lahden kaupunginhallitus on 20.9.2021 päättänyt valita ajalle 1.8.2021-31.5.2025 Lahden kaupungin vammaisneuvostoon viisi jäsentä:

Saija Granlund, puheenjohtaja

Tomi Honkanen, varapuheenjohtaja

Anna-Maria Mitchell

Seppo Mustonen

Jari Vaalajoki

sekä yhdistysten esittäminä seuraavat kuusi jäsentä:

Mikko Virtanen, Päijät-Hämeen neuroyhdistys ry

Hannu Huovinen, Päijät-Hämeen Näkövammaisry ry

Pirkko Vaittinen, Lahden Seudun Invalidit ry

Ritva Korhonen, Lahden Seudun Sairaus- ja tapaturmainvalidit ry

Ilja Anttila, Suomen Kipu ry

Johanna Järvelä, Lahden seudun kehitysvammaisten tuki ry

Lisäksi kaupunginhallitus valitsi rakennusteknisenä asiantuntijana vammaisneuvostoon projektipäällikkö Tero Harjun kaupungin tilakeskuksesta. Vammaisneuvostossa käsiteltävien asioiden valmistelijana toimii osallisuuskoordinaattori Sanna Virta osallisuus ja hy-vinvointi - palveluyksiköstä.

Vammaisneuvosto kokoontuu työsuunnitelmansa mukaan 8 kertaa vuonna 2022. Vammaisneuvosto kiinnittää vuoden 2022 toimintasuunnitelmassaan erityisesti huomioita seuraaviin aihealueisiin:

- vammaisneuvosto seuraa tarkasti tulevan hyvinvointialueen palvelujen kehittymistä ja niiden vaikutuksia vammaisten elämään, ottaen tarvittaessa kantaa asioihin vammaisneuvostona,
- esteettömyyden ja saavutettavuuden toteutumiseen yleisön käytössä olevissa tiloissa,
- vammaisten henkilöiden osallisuuden vahvistamiseen, joka toteutuu parhaiten antamalla vammaisille henkilöille mahdollisuus tulla kuulluiksi ja osallistua heitä koskevien päätösten valmisteluun ja päätöksentekoon,
- vammaispoliittisen ohjelman osa-alueiden seurantaan ja vammaispoliittisen ohjelman (2021–2024) päivitystyöhön osallistumiseen,
- kaupungin tarjoamien digipalvelujen saavutettavuuden seurantaan ja niiden kehittämiseen osallistumiseen. Digipalveluiden saavutettavuus tarkoittaa, että palvelu on käytettävissä kaikkien ihmisten toimesta, riippumatta henkilön toimintarajoitteista tai ominaisuuksista, kuten esimerkiksi iästä, näkö- tai kuulokyvystä tai vammoista. Hyvä saavutettavuus vaatii erilaisten käyttäjätarpeiden tunnistamista ja huomioimista,
- vammaisneuvosto kutsuu koolle esteettömyyssuunnitelmaa valmistelevan työryhmän ja laatii Lahteen esteettömyyssuunnitelman,
- vammaisneuvosto valmistelee esteettömyystunnuksen käyttöönoton vuoden 2022 aikana.

Hyvinvoinnin ja vapaa-ajan lautakunta hyväksyi kokouksessaan 24.11.2021 Lahden kaupungin vammaispoliittisen ohjelman vuosille 2021–2024:
<https://lahti-prod.oncloudos.com//kokous/2021366-6-66457.PDF>

Vammaisneuvoston toiminnasta ovat lautakunnalle kertomassa vammaisneuvoston puheenjohtaja Saija Granlund ja asioiden valmistelija osallisuuskoordinaattori Sanna Virta.

Vanhusneuvosto

Kuntalain 27 §:n mukaan ikääntyneen väestön osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien varmistamiseksi kunnanhallituksen on asetettava vanhusneuvosto ja huolehdittava sen toimintaedellytyksistä. Vanhusneuvosto voi olla useamman kunnan yhteinen.

Vanhusneuvostolle on annettava mahdollisuus vaikuttaa kunnan eri toimialojen toiminnan suunnitteluun, valmisteluun ja seurantaan asioissa, joilla on merkitystä ikääntyneen väestön hyvinvoinnin, terveyden, osallisuuden, elinympäristön, asumisen, liikkumisen tai päivittäisistä toiminnoista suoriutumisen taikka heidän tarvitsemiensa palvelujen kannalta.

Lahdessa vanhusneuvosto on toiminut vuodesta 1997. Vanhusneuvosto tekee aloitteita ja antaa lausuntoja vanhuksia ja heidän elinolojaan koskevissa asioissa. Neuvosto edistää vanhusten palveluihin liittyvää tiedottamista ja tiedonkulkua niin, että tieto olisi kaikkien ulottuvilla. Vanhusneuvosto myös kehittää ja tekee yhteistyötä eläkeläis-, vanhus- ja veteraanijärjestöjen kanssa. Vanhusneuvoston tehtävät ulottuvat kaikkiin niihin asioihin, joilla on merkitystä ikääntyneiden elinolosuhteiden ja palvelujen kannalta.

Kaupungin hallintosäännön mukaan kaupunginhallitus asettaa toimikaudekseen vanhusneuvoston, jossa on 11 jäsentä ja heille henkilökohtaiset varajäsenet. Jäsenistä vähintään kuuden tulee edustaa vanhusjärjestöjä. Vanhusneuvosto toimii sivistyksen palvelualueella, joka huolehtii vanhusneuvoston toimintaedellytyksistä.

Lahden kaupunginhallitus on 30.8.2021 päättänyt asettaa vanhusneuvoston vuosiksi 2021-2025 ja valinnut vanhusneuvoston jäseniksi seuraavat henkilöt:

Inga-Maija Hyppölä, puheenjohtaja

Iida Hovi, varapuheenjohtaja

Vesa Halme

Minna Heikkinen

Kari Känkänen

sekä yhdistysten esittäminä:

Seppo Häyrinen, Lahden eläkkeensaajat ry

Pentti Vilmi, Nastolan eläkkeensaajat ry

Leena Sorvali, Lahden kansalliset seniorit ry

Kaija Koljonen, Eläkeliiton Lahden yhdistys

Vuokko Kautto, Lahden eläkeläiset ry

Kari Kempas, Päijät-Hämeen muistiyhdistys ry

Vanhusneuvoston jäsenille suoritetaan kokouspalkkio toimikuntien kokouspalkkion mukaan. Vanhusneuvostolla on oikeus kuulla kaupungin ja hyvinvointikuntayhtymän viranhaltijoita sekä tehdä yksi kotimainen tutustumismatka vuodessa.

Vanhusneuvostolla ei ole omia määrärahoja. Toiminnan kustannukset maksetaan osallisuus ja hyvinvointi -palveluyksikön budjetista. Vanhusneuvosto kokoontuu tänä vuonna heinäkuuta lukuun ottamatta kuukausittain. Vanhusneuvoston asioiden valmistelijana toimii ehkäisevän mielenterveys- ja päihdetyön koordinaattori Marja Mikola osallisuus ja hyvinvointi -palveluyksiköstä.

Vanhusneuvoston keskeisinä tehtävinä toimintakaudella 2021-2025 on:

- Antaa lausuntoja ja tehdä aloitteita ja kannanottoja ikäihmisiä ja heidän elinoloihin koskevista asioista
- Tehostaa viestintää ja tiedonkulkua ikäihmisiin liittyvissä asioissa
- Edistää yhteistyötä eri tahojen kanssa paikallisesti, seudullisesti ja valtakunnallisesti
- Vahvistaa Ikäystävällinen Lahti -teemaa
- Muistaa 100-vuotta täyttäneitä lahtelaisia postikortilla
- Seurata ikääntyneen väestön hyvinvoinnin ja terveydenedistämisen toimenpidesuunnitelman toteutumista
- Järjestää tapahtumia
- Kutsua kokouksiin keskustelemaan paikallisia toimijoita ja viranhaltijoita
- Osallistua eri ohjausryhmien ja ryhmien toimintaan

Valtakunnallista vanhusten viikkoa vietetään 2.-9.10.2022. Lahdessa viikkoa vietetään lukuisin tapahtumin päivittäin. Pääjuhla on Sibeliustalossa 6.10.2022.

Ikäihmisten palveluopas vuodelle 2022 sisältää ikäihmisten arkeen liittyviä asioita ja yhteystietoja. Oppaasta saa tietoa ikäihmisten kotona asumista tukevista palveluista. Palveluoppaan voi hakea ikääntyneiden neuvonnasta Lahden Palvelutorilta (Kauppakeskus Trion 2. kerros). Tarvittaessa se lähetetään myös kotiin. Verkosta palveluopas löytyy osoitteesta: <https://ikaantyneidenpalveluneuvonta.fi/wpcontent/uploads/2022/01/LahtiPalveluopas2022.pdf>

Vanhusneuvoston toiminnasta on lautakunnalle kertomassa vanhusneuvoston puheenjohtaja Inga-Maija Hyppölä.

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto

Toimenpiteet

-